

**BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARINING
IJODKORLIK QOBILIYATI — TA'LIM SAMARADORLIGI OMILI
SIFATIDA**

Bozorova Munisa Chuli qizi

Shahrisabz davlat pedagogika instituti magistranti

Ilmiy rahbar: Raximov Zokir Toshtemirovich

Renessans ta'lim universiteti professori

Annotatsiya. Maqolada bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ijodkorlik qobiliyati ta'lim samaradorligini ta'minlovchi muhim pedagogik omil sifatida ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilingan. Ijodkorlik tushunchasining pedagogik mohiyati, uning tarkibiy komponentlari, boshlang'ich ta'lim jarayonidagi ahamiyati ochib berilgan.

Kalit so'zlar: ijodkorlik qobiliyati, boshlang'ich ta'lim, bo'lajak o'qituvchi, ta'lim samaradorligi, kasbiy kompetentlik, innovatsion pedagogika.

Аннотация. В статье научно-теоретически проанализирована креативность будущих учителей начальных классов как важный педагогический фактор, обеспечивающий эффективность обучения. Раскрыта педагогическая сущность понятия креативности, его структурные компоненты, его значение в процессе начального образования.

Ключевые слова: креативность, начальное образование, будущий учитель, образовательная эффективность, профессиональная компетентность, инновационная педагогика.

Annotation. The article analyzed the creativity of future primary school teachers scientifically-theoretically as an important pedagogical factor that ensures the effectiveness of Education. The pedagogical essence of the concept of creativity,

its structural components, its importance in the process of primary education are revealed.

Key words: *creativity, primary education, future teacher, educational effectiveness, professional competence, innovation pedagogy.*

Jamiyat taraqqiyotining zamonaviy bosqichida ta'lim tizimiga qo'yilayotgan talablar mazmun va shakl jihatdan tubdan yangilanmoqda. Ayniqsa, ta'lim jarayonida natijadorlikka erishish, o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, ijodiy faolligi va intellektual salohiyatini rivojlantirish pedagog kadrlarning kasbiy tayyorgarligiga bevosita bog'liqdir. Shu nuqtai nazardan, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ijodkorlik qobiliyatini rivojlantirish ta'lim samaradorligini ta'minlovchi ustuvor omillardan biri sifatida namoyon bo'lmoqda.

Zamonaviy ta'lim siyosatida kompetensiyaviy yondashuv ustuvor ahamiyat kasb etib, bo'lajak o'qituvchidan nafaqat bilim va ko'nikmalar, balki ijodiy, innovatsion va refleksiv qobiliyatlarni ham talab etmoqda. Boshlang'ich ta'lim o'qituvchisining ijodkorlik qobiliyati uning kasbiy kompetentligining muhim tarkibiy qismi bo'lib, ta'lim jarayoni samaradorligini ta'minlashda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Boshlang'ich ta'lim — shaxs kamolotiga poydevor qo'yuladigan muhim bosqich bo'lib, bu jarayonda o'qituvchining kasbiy mahorati, ijodiy yondashuvi va innovatsion faolligi hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. Ijodkor o'qituvchi o'quvchilarni faqat tayyor bilimlar bilan ta'minlabgina qolmay, ularda izlanishga, yangilik yaratishga, mustaqil fikr yuritishga bo'lgan ehtiyojni shakllantiradi. Demak, ta'lim samaradorligi ko'p jihatdan o'qituvchining ijodkorlik qobiliyati darajasi bilan belgilanadi.

Ijodkorlik qobiliyati pedagogik faoliyatda yangi g'oyalar yaratish, standart bo'lmagan ta'limiy vaziyatlarda samarali yechim topish, o'quv jarayonini o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda tashkil etish, ta'lim mazmuni va shakllarini takomillashtirishga yo'naltirilgan integral kasbiy sifat sifatida qaraladi. Boshlang'ich ta'lim bosqichida o'qituvchining ijodkorligi ayniqsa muhimdir, chunki ushbu davrda o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishi,

mustaqil fikrlashi, ijodiy faolligi va shaxsiy salohiyati shakllanadi. Demak, ijodkor o'qituvchi — ijodkor o'quvchini tarbiyalaydi.

Pedagogik va psixologik tadqiqotlarda ijodkorlik fenomeniga turlicha yondashuvlar mavjud bo'lib, u shaxsning intellektual, emotsional-irodaviy va motivatsion komponentlarining uyg'unligida namoyon bo'ladi. Lekin amaliyot shuni ko'rsatmoqdaki, oliy pedagogik ta'lim muassasalarida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida ijodkorlik qobiliyatini rivojlantirish masalasi tizimli va maqsadga yo'naltirilgan holda yetarlicha yo'lga qo'yilmagan. Ko'p hollarda ta'lim jarayoni reproduktiv xarakter kasb etib, talabalarning ijodiy fikrlashi, tashabbuskorligi va innovatsion faolligi yetarli darajada qo'llab-quvvatlanmaydi.

Shu nuqtai nazardan, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ijodkorlik qobiliyatini ta'lim samaradorligini ta'minlovchi omil sifatida ilmiy asoslash, uning tarkibiy qismlari, shakllanish bosqichlari, rivojlantirish mexanizmlari va pedagogik shart-sharoitlarini aniqlash zarurati yuzaga kelmoqda. Ta'lim samaradorligi nafaqat o'quv natijalarining yuqori ko'rsatkichlari bilan, balki o'quvchilarning ijodiy faolligi, mustaqil tafakkuri va ta'limga bo'lgan ichki ehtiyoji bilan ham belgilanadi. Bu esa to'g'ridan-to'g'ri o'qituvchining ijodkorlik salohiyati bilan bog'liq.

Pedagogik adabiyotlarda ijodkorlik qobiliyati shaxsning yangi g'oyalar ishlab chiqish, standart bo'lmagan ta'limiy vaziyatlarda samarali qaror qabul qilish, ta'lim jarayonini takomillashtirishga qaratilgan faoliyat sifatida talqin etiladi. Ijodkorlik nafaqat intellektual qobiliyatlar, balki motivatsion, emotsional-irodaviy va refleksiv komponentlarning uyg'unligida shakllanadi.

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchisi uchun ijodkorlik qobiliyati quyidagi jihatlarda namoyon bo'ladi:

- ta'lim mazmunini o'quvchilarning yosh va individual xususiyatlariga mos ravishda qayta ishlay olish;
- innovatsion pedagogik texnologiyalardan maqsadli foydalanish;
- o'quv jarayonida muammoli va ijodiy vaziyatlar yaratish;

- o'quvchilarning bilish faolligini oshirishga qaratilgan noan'anaviy metodlarni qo'llash.

Shu bois ijodkorlik qobiliyatini bo'lajak o'qituvchining kasbiy kompetentligining ajralmas tarkibiy qismi sifatida baholash mumkin.

Ta'lim samaradorligi tushunchasi pedagogikada o'quv natijalarining sifat ko'rsatkichlari, o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarni o'zlashtirish darajasi, shuningdek, ularning ijodiy va shaxsiy rivojlanishi bilan belgilanadi. Mazkur ko'rsatkichlarga erishishda o'qituvchining ijodiy faoliyati muhim ahamiyatga ega.

Ijodkor o'qituvchi:

- ta'lim jarayonini jonli va mazmunli tashkil etadi;
- o'quvchilarni faol subyekt sifatida jalb qiladi;
- ta'limda individuallashtirish va differensiatsiya prinsiplarini samarali qo'llaydi;

- o'quvchilarda o'qishga bo'lgan ichki motivatsiyani shakllantiradi.

Natijada ta'lim jarayoni samaradorligi oshadi, o'quvchilarning ijodiy salohiyati rivojlanadi.

Bo'lajak o'qituvchilarda ijodkorlik qobiliyatini rivojlantirish quyidagi pedagogik shart-sharoitlar mavjud bo'lgandagina samarali kechadi:

- ta'lim jarayonida ijodiy va muammoli topshiriqlar tizimli qo'llanilishi;
- talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini rag'batlantirish;
- innovatsion va interaktiv ta'lim texnologiyalaridan foydalanish;
- refleksiya va o'z-o'zini baholashga asoslangan ta'lim muhitini yaratish.

Ushbu shart-sharoitlar bo'lajak o'qituvchilarning ijodiy tafakkurini faollashtirib, ularni kasbiy faoliyatga tayyorlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa qilib aytganda, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ijodkorlik qobiliyati ta'lim samaradorligini ta'minlovchi asosiy pedagogik omillardan biri hisoblanadi. Ijodkor o'qituvchi ta'lim jarayonini innovatsion asosda tashkil etib, o'quvchilarning bilish faolligi va ijodiy salohiyatini rivojlantiradi. Shu

sababli, oliy pedagogik ta'lim muassasalarida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ijodkorlik qobiliyatini maqsadli va tizimli ravishda rivojlantirish ta'lim sifatini oshirishning muhim sharti sifatida qaralishi lozim.

Adabiyotlar ro'yxati

1. Abdullayeva Sh. Pedagogik ijodkorlik asoslari. — Toshkent: Fan, 2018. — 184 b.
2. Azizxodjayeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. — Toshkent: O'qituvchi, 2017. — 176 b.
3. Kreativ pedagogika: nazariya va amaliyot / Mualliflar jamoasi. — Toshkent: Fan va texnologiya, 2020. — 256 b.
4. Musurmanova A. Bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy faoliyatga tayyorlashning pedagogik asoslari. — Toshkent: Fan, 2019. — 198 b.
5. Ravshanova M. Boshlang'ich ta'limda innovatsion yondashuvlar. — Toshkent: O'qituvchi, 2021. — 160 b.
6. Torrance E.P. Creativity in the Classroom. — Washington: NEA, 1977. — 224 p.